

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ: СИНОНІМ УПРАВЛІННЯ ЧИ КОНТРОЛЮ?

Фінансовий контролінг є складною конструкцією, яка поєднує в собі різні елементи функцій управління, використовуючи їх в рішенні завдань оперативного та стратегічного характеру. Контролінг забезпечує підтримку внутрішнього балансу підприємства шляхом формування інформації про витрати та доходи як основу для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Це явище виникло на стику економічного аналізу, планування, управлінського обліку і менеджменту. Контролінг (управління управлінням) переводить управління підприємством на якісно новий рівень, інтегруючи, координуючи і направляючи діяльність різних служб і підрозділів підприємства на досягнення оперативної і стратегічної мети. Це своєрідний механізм саморегулювання на підприємстві, забезпечуючи зворотній зв'язок в контурі управління. Аналіз етимологічної основи поняття «контролінгу» дозволив встановити його не синонімічність «управлінню» і нетотожність «контролю». Контролінг є багатогранним поняттям, який одночасно наділяють основними функціями управління і обмежують лише функціями планування, контролю або координації.

Контролінг охоплює усю діяльність підприємства і концентрує управлінські дії на функціях планування, організації, обліку, аналізу та контролю. Відповідно до такого підходу його роль в управлінні витратами полягає у інформаційній, аналітичній та методичній підтримки реалізації рішень щодо управління витратами підприємства.

На сучасному етапі існує багато специфічних методів та інструментів контролінгу, за допомогою яких можна досягти поставленої мети. До них належать:

- аналіз точки беззбитковості (Break-Even-Analyze) – забезпечення беззбитковості операційної діяльності та створення умов для самофінансування підприємства;

- бенчмаркінг – процес порівняння об'єктів одного підприємства з аналогічними об'єктами інших підприємств;

- вартісний аналіз – функціональна характеристика продукції на предмет еквівалентності її вартості та корисності;

- портфельний аналіз – проведення аналізу для прийняття рішень щодо додаткових інвестицій в окремі програми або реінвестицій;

- АВС-аналіз – метод розподілу витрат у відповідності з яким непрямі витрати відносяться до продукту по мірі їх ідентифікації (виявлення) в процесі реалізації бізнес-процесу;

–аналіз сильних і слабких місць на підприємстві (SWOT-analysis) – аналіз усунення слабких місць на підприємстві, а також ефективне використання наявного потенціалу;

–PEST (STEP) – визначення політичних (Political), економічних (Economic), соціальних (Social), і технологічних (Technological) аспектів зовнішнього середовища, що впливають на бізнес-компанії.

–система раннього запобігання та реагування – інформаційна система, яка повідомляє керівництву про потенційний ризик;

–дискримінантний аналіз – метод прогнозування банкрутства підприємства;

–бюджетування – процес складання і реалізації бюджетів на підприємстві;

–система «директ-кост» - система, при якій собівартість продукції вираховується і планується лише в частині змінних витрат;

–система «стандарт-кост» - система, при якій всі витрати, що впливають на собівартість реалізованої продукції, розраховують у вигляді стандартних (нормативних), попередньо визначених витрат, а не у вигляді фактичних витрат, що мали місце;

На основі аналізу спільності та розбіжності між управлінням витратами та контролінгом, та визначено, що управління витратами та контролінг у вузькому сенсі є синонімами. Визначено, що важливою рисою контролінгу витрат є наявність єдиних планово-облікових одиниць. Враховуючи важливість планування та обліку як функцій управління, та необхідність їх гармонізації шляхом введення єдиних планово-облікових одиниць, саме пристосування планування для потреб управління таким чином, щоб створити єдину планово-облікову одиницю, і є обраним напрямом для використання контролінгу в фінансовому управлінні підприємством. Для реалізації такої гармонізації необхідно сформулювати платформу використання контролінгу в управлінні підприємством. Під формуванням платформи варто розуміти процес вибору таких методів, прийомів чи інструментів, які б забезпечували гармонічне використання функцій контролінгу (планування, обліку, аналізу та контролю) в управлінні підприємством [3].

Враховуючи той факт, що облік на підприємствах України має здійснюватися відповідно до чинного законодавства, функція обліку найменш зручна для удосконалення. Однак статті, за якими здійснюється облік мають стати єдиною планово-обліковою одиницею з метою гармонізації функцій управління та обліку. У якості інструменту планування у контролінгу пропонується використовувати бюджетування. Під бюджетуванням мається на увазі процес складання бюджетів (кількісного виразу плану). У якості практичного інструментарію пропонується використовувати макети (бланки) основних бюджетів підприємства до яких відносять: бюджет продажу, графік очікуваних надходжень, бюджет виробництва, бюджет прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці, бюджет виробничих накладних витрат, бюджет управлінських витрат, бюджет доходів та витрат, бюджет руху грошових коштів та бюджетний баланс [1].

Зарубіжний досвід свідчить, що застосування фінансового контролінгу на підприємствах має сенс лише в тому випадку, коли менеджмент застосовує саме системний підхід до організації.

Система фінансового контролінгу на підприємствах в Україні необхідна, насамперед, для прогнозування цін на продукцію й послуги та визначення вигідних умов їхньої реалізації, рівня знижок і націнок, для розрахунку очікуваних витрат і фінансових результатів, податкових платежів і створюваних резервів. Контролінг має реагувати навіть на найбільш слабкі сигнали, тобто отримувати завчасну інформацію, оперативно втручатися в процеси, які загрожують підприємству, виявляти та послаблювати вплив негативних тенденцій. Для такої ефективної діяльності служба контролінгу має інтегрувати свою систему із системою бухгалтерського обліку та звітності. Так, система фінансового контролінгу покликана забезпечувати керівництво підприємства об'єктивною, достовірною і своєчасною інформацією. Невиконання системою цього призначення може призвести до втрат на підприємстві, оскільки відсутність достовірної інформації спричинює неправильні управлінські рішення, що згодом позначаються на роботі і загальному фінансовому стані підприємства [2].

На нашу думку, у найближчому майбутньому контролінг має зайняти пріоритетне місце в системі управління підприємством. Тому надзвичайно важливо сьогодні правильно організувати здійснення фінансового контролінгу на підприємстві з урахуванням специфіки його функціонально-організаційної структури та галузі діяльності. Роль контролінгу, як підсистеми фінансового управління підприємством, полягає у підтримці та наданні допомоги керівнику. Беручи за основу дані бухгалтерського обліку, як джерело інформації, служба контролінгу:

- вивчає явища і процеси, що відбуваються на підприємстві;
- виявляє слабкі місця, порівнює фактичні показники із запланованими та аналізує причини відхилення;
- пропонує заходи щодо покращення ситуації на підприємстві;
- ідентифікує причини фінансових проблем та сприятиме їх ефективному усуненню.

Система контролінгу включає не тільки аналітичні показники і висновки. У системі контролінгу присутня сильна організаційна складова – люди, які займаються контролінгом, потоки інформації між підрозділами підприємства і від підлеглих – до керівників. За таких обставин можна стверджувати, що контролери будуть реально затребуваними фахівцями. Як результат, будуть зростати вимоги до рівня їх професійної підготовки

Основною ідеєю в ході впровадження контролінгу має бути спрямованість на швидкий збір контролінгової інформації для того, щоб керівництво підприємства побачило реальну віддачу від роботи служби контролінгу.

Отже, контролінг відіграє дуже важливу роль в системі управління підприємством, будучи одним із найсучасніших і ефективних систем керування підприємством. Він є відособленою системою, економічна сутність якої полягає в динамічному процесі перетворення та інтеграції існуючих методів обліку,

аналізу, планування, контролю і координації в єдину систему отримання, оброблення інформації для прийняття на його основі управлінських рішень, орієнтованих на досягнення всіх завдань, що постають перед підприємством в умовах ринкової турбулентності.

Звичайно, впровадження контролінгу «дороге задоволення» для більшості суб'єктів господарювання і власники самостійно вирішує призначення складної ланки загального менеджменту: управління чи контроль.

Список використаних джерел:

1. Грушко В.І. Сучасні підходи до інтерпретації фінансового контролінгу в системі оперативного та стратегічного управління національною економікою / В. І. Грушко, О. Г. Чумаченко // Вчені записки Університету "КРОК". Серія "Економіка". - 2015.- Вип. 40. - С. 43-51.
2. Гудзь П. Інститут контролінгу в системі управління підприємством / П. Гудзь, Г. Мізерна // Підприємництво, господарство, право. – 2012. – №9. – С. 154-156.
3. Стефаненко М.М. Використання контролінгу в системі управління підприємством / М.М. Стефаненко, Л.Ю. Набієва // Економіка та держава. – 2012. – №2. – С. 24-26.